

UNIVERSITATEA BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT – ȘCOALA DOCTORALĂ
Prof. Coordonator: Dl. Prof. Univ. Dr. Rizoiu Radu-Alexandru
Student – doctorand: Alin-Ioan Axente

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

Tema de cercetare:

Nulitatea actelor persoanei juridice de drept privat

A. PREMISELE GENERALE

Am pornit în demersul nostru de cercetare științifică de la **întrebarea cercetării**, respectiv dacă, observând particularitățile de înființare și de funcționare [deopotrivă în viața societară interioară și în circuitul civil] ale persoanelor juridice de drept privat se poate afirma că dreptul românesc cunoaște o arhitectură internă fundamentată exclusiv pe teoria romanistă (bartolistă) a nulității, așa cum proclamă doctrina dominantă de drept civil sau dacă, pe lângă această teorie manifestă și expres reglementată, putem afirma că există reglementări punctuale care se corelează în mod natural sub același set de principii și care, se constituie într-un sistem alternativ al nulității, un sistem construit preponderent în baza teoriei dreptului la critică.

Pentru acest motiv ne-am propus să investigăm domeniul și tratamentul juridic al nulității sub toate aspectele în care acestea ar putea fi reconfigurate prin comparație cu soluțiile din dreptul civil al obligațiilor de către rațiuni și resorturi ce țin de specificul subiectului colectiv de drept. Mai precis, am avut o primă ipoteză de lucru în faptul că rezultate verificabile pot proveni din analiza succesivă a următoarelor materii: (1) nulitatea persoanei juridice de drept privat [și a actelor sale de înființare], (2) nulitatea actelor interne ale persoanei juridice de drept privat și (3) particularități de configurare a regimului sancționatoriu al contractului civil prin raportare la calitatea persoanei juridice de participant la circuitul civil.

Am arătat cum, în fiecare dintre aceste materii am obținut rezultate valide care au confirmat teza afirmată la debutul cercetării noastre și care, pe parcursul demersului științific ne-au permis și să producem un avans al științei dreptului concretizat inclusiv sub forma unor propuneri *de lege ferenda* pentru soluționarea tensiunilor jurisprudențiale semnificative din materia nulității hotărârilor AGA.

B. DEMONSTRATIA ÎN MATERIA NULITĂȚII PERSOANEI JURIDICE DE DREPT PRIVAT

Am demonstrat că nulitatea persoanei juridice este o sancțiune de drept civil în legătură cu starea persoanei care este esențialmente judiciară și care se aplică personalității juridice a subiectului colectiv de drept atunci când dobândirea personalității juridice s-a făcut prin încălcarea unor prevederi legale de o anumită gravitate.

Definiția și trăsăturile acestei sancțiuni de drept civil ne-au permis să observăm că aceasta se delimitează de sancțiunea sa pereche, nulitatea contractului de societate. Metoda de cercetare istorică ne-a permis să observăm că soluțiile juridice ale trecutului propuneau o singură sancțiune, iar aceasta era o nulitate civilă propriu-zisă cu anumite atenuări realizate pe cale jurisprudențială. Dar concepția despre persoana juridică s-a schimbat, iar de la o prevalență a teoriilor contractualiste, am demonstrat că sistemul de drept românesc a evoluat înspre o prevalență a teoriilor instituționale despre subiectul colectiv de drept.

Or, această deplasare conceptuală nu putea să rămână fără consecințe în planul sancționatoriu pentru acele ipoteze în care înființarea persoanei juridice s-a realizat cu nerespectarea dispozițiilor legale. Astfel s-a și produs separarea instituției nulității persoanei juridice – eminentemente legată de iregularitățile legate de fibra instituțională a persoanei juridice de drept privat de instituția nulității contractului de societate care a rămas într-o matcă diminuată la aspectele pur contractuale ale ființei juridice a subiectului colectiv de drept.

Această nouă concepție a permis construirea legislativă a noii sancțiuni a nulității persoanei juridice ca una foarte puțin tributară concepției despre nulitatea contractului. Am

putut vedea cum principalul element comun care subzistă este structura internă cauze – regim juridic – efecte. Dar această structură internă nu este neapărat apanajul nulității, ci ea este structura internă specifică tuturor sancțiunilor de drept civil. Așadar, am putut demonstra cum a avut loc o scindare între instituțiile nulității persoanei juridice de drept privat și nulității contractului de societate.

Noua instituție s-a configurat în special sub impactul creator al Primei Directive și a pătruns în dreptul românesc mai întâi în materia societăților comerciale, urmând a fi generalizată și corelată sistemic sub toate aspectele abia odată cu intrarea în vigoare a C.civ.

Instituția nulității persoanei juridice de drept privat nu operează niciodată cu triada principiilor efectelor nulității contractului, respectiv (i) *quod nullum est nullum producit effectum*, (ii) *restitutio in integrum* și (iii) *resoluto iure dantis, resolvitur et ius accipientis*. Aceasta are un singur și uniform efect, acela al intrării în lichidare exclusiv pentru viitor, întocmai dizolvării. Prin raportare la acest efect al nulității persoanei juridice de drept privat, ea este considerată că a existat în tot intervalul de timp dintre data dobândirii personalității juridice și data definitivării soluției de pronunțare judiciară a nulității ei. Ea nu se confundă cu neantul juridic, ci are o existență juridică.

Chiar dacă sancțiunea s-a desprins de aceea a nulității contractului civil în legătură cu care s-au postulat marile teorii despre nulitate, apare totuși ca manifestă concluzia că modelul de inspirație al noii sancțiuni, prin însăși soluția pe care o propune în ceea ce privește efectele nulității, este teoria dreptului la critică și nu teoria romanistă (bartolistă).

Am demonstrat și faptul că sancțiunea nulității persoanei juridice de drept privat este întotdeauna judiciară, ceea ce o transformă într-un instrument judiciar aflat la îndemâna persoanelor cărora legea a apreciat oportun să le recunoască acest instrument. Dar, la fel de important, acest instrument este unul acordat în mod restrictiv destinatarilor protejați de legiuitor.

Restricțiile în acordarea acestui instrument sunt unele semnificative.

Din perspectivă temporală, nulitatea persoanei juridice de drept privat este în principiu prescriptibilă extintiv, inclusiv pentru cauze de nulitate absolută, cu singura excepție a nulității pentru obiectul [de activitate] ilicit.

Din perspectiva sferei subiectelor care pot utiliza acest instrument, am văzut cum aceasta este relativ restrânsă inclusiv pentru invocarea cauzelor de nulitate absolută. Cea mai importantă restrângere a accesului la instrumentul „atacabilității” persoanei juridice provine din exclusivitatea procedurii în care poate fi utilizat. Cu alte cuvinte, nulitatea persoanei juridice de drept privat trebuie să fie invocată întotdeauna pe cale de acțiune față de cadrul specific al reglementării și față de efectul particular al admiterii acțiunii – intrarea în lichidare. Practic judecătorul care admite acțiunea trebuie să parcurgă și pașii procedurali ai lichidării. Această ipoteză este incompatibilă cu soluționarea incidentală a nulității persoanei juridice, cu toate că în majoritate problema a fost invocată în practica instanțelor tocmai pe cale de excepție. Am argumentat că, indiferent dacă persoana juridică ar fi nulă sau nu, înlăturarea triadei principiilor efectelor nulității contractului și înlocuirea acestora cu efectul unic al intrării în lichidare ar obliga lichidatorul să continue procesul și, indiferent de obiectul acestuia, nu s-ar produce nicio consecință asupra procesului din reținerea incidentală a nulității persoanei juridice de drept privat.

Din perspectiva instrumentelor de acoperire a nulității, diversitatea și accesibilitatea acestora chiar *in limine litis* se constituie într-o nouă probă că nu teoria nulității ca stare a actului, după caz, a subiectului de drept este concepția dominantă în această materie. Din contră, însele dispozițiile art. 199 C.civ. stabilesc ferm ipoteza existenței persoanei juridice

pentru trecut și înlăturarea oricărei conexiuni etiologice între stabilirea subsecventă a nulității persoanei juridice și valabilitatea actelor încheiate de aceasta în considerarea nulității persoanei juridice.

În fine, în ceea ce privește cauzele de nulitate ale persoanei juridice de drept privat, acestea sunt unele enumerate în mod limitativ, fiind o nouă validare a ipotezei că gândirea despre noua instituție s-a conturat în marja teoriei nulității ca drept la critică.

În domeniul cauzelor de nulitate, am demonstrat înțelesul fiecărei ipoteze legale în parte, deopotrivă pentru dreptul societar și pentru dreptul general al organizațiilor.

Dintre cauzele de nulitate, am semnalat problemele de interpretare pe care le ridică ipoteza „lipsei actului de înființare” și care putea, într-o interpretare eronată, să creeze un periculos cerc vicios în corelație cu nulitatea totală a contractului de societate [mai ales pentru ipotezele încheierii acestuia în sistemul C.civ 1864]. Am semnalat și combătut argumentat practica judiciară apărută în această direcție eronată.

Am explicat sensul Primei Directive al necesității formei actului autentic de înființare al societăților comerciale, adică acela de control preventiv al înființării în anumite sisteme de drept și am demonstrat că legislația națională încalcă dreptul Uniunii Europene prin expunerea societăților pe acțiuni, a societăților în comandită pe acțiuni și societăților cu răspundere limitată la riscul aplicării sancțiunii nulității absolute în condițiile unor particularități ale legislației naționale, precum aporturile în bunuri imobile, ipoteze care se supraadaugă enumerării limitative din Prima Directivă.

În fine, am văzut cum în dreptul general al organizațiilor cauzele de nulitate ale persoanelor juridice de drept privat sunt drastic limitate prin eliminarea riscului incidenței sancțiunii pentru preținse cauze de nulitate virtuală din legislația specială.

Concepția despre nulitatea persoanei juridice a exercitat o influență majoră și asupra instituției pereche a nulității contractului, care a primit o reglementare autonomă exclusiv în ceea ce privește contractul de societate pentru ca acest tandem sancționatoriu să poată funcționa fără tensiuni de natură tehnico-juridică.

Facem această mențiune pentru că, în opinia noastră, soluțiile propuse de noi cu privire la raportul dintre nulitatea contractului de societate și nulitatea persoanei juridice sunt cel mai important câștig al cercetării noastre. Cercetarea documentară întreprinsă nu ne-a permis să observăm o abordare integrată a acestui tandem instituțional și mai ales a modului în care cele două instituții se influențează acceptând delimitarea certă a acestora. Din contră, au existat multiple ezitări în a stabili raportul dintre cele două instituții, iar în nicio cercetare anterioară nu am identificat abordarea soluției propuse de către noi, aceea că nulitatea contractului de societate nu se încadrează în ipoteza de nulitate a persoanei juridice constând în lipsa actului de înființare.

Și tot prin observarea acestui tandem al celor două instituții pe parcursul procesului de separare, am remarcat oglindirea teoriei nulității ca drept la critică prin soluțiile dreptului tranzitoriu. Normele de aplicare în timp a legislațiilor au favorizat existența subiectului de drept și nu neantul generat de o exacerbare a principiului legalității.

În concluzie, toate aceste observații au fost contribuții pentru înțelegerea apariției și a modalității în care noua instituție a nulității persoanei juridice de drept privat s-a integrat în sistemul dreptului românesc. Cercetarea ne-a permis să identificăm vulnerabilitățile ocazionate practicii judiciare de lipsa unei cercetări integratoare anterioare care să utilizeze toate instrumentele metodologice la care am recurs noi.

În final, instituția nulității persoanei juridice de drept privat este una care este încă într-un stadiu de consolidare. Pentru acest motiv, credem că este prematur să afirmăm că aceasta se integrează într-una dintre concepțiile despre nulitatea contractului. Mai întâi, am arătat că, prin ipoteză, sancțiunea este deja una net delimitată de nulitatea contractului, deci nu ar prezenta consecvență logică atașamentul față de una dintre teoriile despre nulitatea contractului.

Chiar și așa, cercetarea viitoare a instituției nulității persoanei juridice de drept privat va veni să probeze dacă această instituție se încadrează într-o nouă etapă de evoluție a teoriilor deja existente sau va primi propriile teorii care pot să fie mai mult sau mai puțin similare acelor deja câștigate în instituția din care s-a desprins nulitatea persoanei juridice.

În ceea ce ne privește, ne limităm să observăm că, la acest moment al evoluției gândirii juridice, nulitatea persoanei juridice de drept privat oglindește exclusiv principiul al teoriei nulității ca drept la critică și se desparte fundamental de toate teoriile despre nulitate ca stare a actului sau, după caz, a subiectului colectiv de drept.

C. DEMONSTRATIA ÎN MATERIA NULITĂȚII ACTELOR INTERNE ALE ORGANELOR PERSOANEI JURIDICE DE DREPT PRIVAT

Utilizând metoda de cercetare istorică am demonstrat că problematica nulității actelor interne ale societăților comerciale a fost inițial concepută într-o notă binară. Se grupau sub umbrela unei nulități de drept comun toate problemele ce țineau de valabilitatea unor elemente de fond ale contractului [de societate], în vreme ce acțiunea societară în nulitatea *deliberațiilor* AGA era rezervată ca o procedură aplicabilă în sistemul C.com. 1887 exclusiv societăților anonime, singurele înzestrate cu un organ colectiv care putea decide prin majoritate și abandonând principiul civilist al unanimității pentru adoptarea unor acte modificatoare.

Evoluția gândirii juridice a fost în sensul extinderii sferei de aplicare a acțiunii societare în detrimentul acțiunii de drept civil, până la punctul unei totale anihilări legislative a acțiunii de drept comun în contextul reformei legislative din anul 2003 a LSC, pentru ca, ulterior, legiuitorul C.civ. să preia acest model.

Spre deosebire de materia iregularităților înființării persoanelor juridice de drept privat, vectorul evoluției gândirii juridice pare să fie unul inversat și din rațiuni inexplicabile.

În materia iregularităților înființării persoanei juridice s-a pornit de la concepția unui instrument juridic unitar de îndepărtare din circuitul civil a iregularităților de înființare, nulitatea contractului de societate, pentru ca evoluția gândirii juridice să recunoască existența a două instituții separate, fiecare îndreptată împotriva iregularităților specifice: nulitatea persoanei juridice corelate dimensiunii instituționale a acesteia și nulitatea contractului de societate corelată dimensiune contractuale a subiectului colectiv de drept.

În materia iregularităților actelor interne, fenomenul a fost invers. În etapa inițială au fost înțelese și acceptate diferențele dintre dimensiunea formală, instituțională a actului de formație colectivă și dimensiunea acestuia ce ține de condițiile sale de fond, existând câte un instrument specific și care era adaptat particularităților fiecărei categorii de probleme. Evoluția gândirii juridice a fost în sensul unificării acestor două instrumente juridice fără o judicioasă fundamentare a acestei unificări.

Pentru această rațiune, din examenul calitativ al jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție, am constatat un fenomen extrem de îngrijorător, respectiv acela al unei practici

fundamental neunitare în legătură cu majoritatea problemelor litigioase, practică aflată la limita arbitrariului.

Am lansat ipoteza că soluția originală a legiuitorului C.com. 1887 și cu corecțiile aduse prin C.com. 1938 era una judicioasă și am verificat ipoteza prin mai multe instrumente de cercetare științifică.

Cercetarea documentară ne-a permis să clasificăm actele interne ale organelor persoanelor juridice prin raportare la sferele juridice în care își produc efectele, astfel că am obținut trei categorii de acte: (i) acte care își produc efectele în ordinea interioară, (ii) acte care își produc efectele în ordinea juridică exterioară – circuitul civil și (iii) acte care produc efecte în legătură cu membrana despărțitoare a celor două ordini juridice – personalitatea juridică a subiectului colectiv de drept.

Prin raportare la această clasificare, am demonstrat că actele din prima categorie sunt indiferente terților desăvârșiți, iar în legătură cu celelalte categorii de acte afectarea intereselor terților, deși nu imposibilă, este mai degrabă teoretică sau expresia unor ipoteze exotice.

Totodată, pe baza datelor statistice obținute din cercetarea cantitativă a jurisprudenței Curții de Apel București, am concluzionat că demersurile judiciare legate de nulitatea hotărârilor AGA sunt în aproape în unanimitate unele inițiate de asociați/acționari sau avânzii lor cauză [n.n. - moștenitori], astfel că interferența terților cu ordinea juridică internă este una limitată.

Practic, ambele ipoteze enunțate au fost validate. Pe de o parte, terții nu justifică interes pentru interferența cu ordinea juridică interioară pentru că asociații/acționarii sau avânzii lor cauză nu sunt terți, iar, pe de altă parte, actele generate în ordinea juridică interioară arareori evadează din aceasta pentru a fi ostensibile direct terților.

Fiind validate aceste ipoteze, stadiul dreptului pozitiv este unul problematic. Pentru atingerea obiectivului iluzoriu [dar unicul declarat] de protecție a intereselor terților s-a utilizat un instrument tehnic disproporționat, respectiv reglementarea din art. 132 alin. (3) LSC, preluată ulterior în art. 216 alin. (6) C.civ. Integrarea în anul 2003 a soluției legislative din art. 132 alin. (3) LSC grefate pe principiul legalității într-o abordare maximală, adică într-o cheie a unei teorii despre nulitate ca stare a actului, într-un sistem conceput dintotdeauna ca unul coordonat de fundamental de teoria dreptului la critică, a făcut ca interpretarea judiciară și doctrinara a ansamblului art. 132 LSC să pornească în mod legitim spre cele două fundamente incompatibile între ele.

Am demonstrat că sistemul nulității actelor interne ale organelor persoanelor juridice de drept privat a fost dintotdeauna grefat pe teoria dreptului la critică prin efectul obligatoriu imediat al acestor acte pentru destinatarii lor, precum și prin reglementarea instituției suspendării judiciare a efectelor. Din conjugarea acestor elemente, am concluzionat că acestea nu sunt compatibile cu o teorie fundamentată pe nulitate ca stare a actului, ci sunt compatibile cu nulitatea ca drept la critică.

Validarea ipotezelor anterioare ne-a obligat să propunem readucerea sistemului în ansamblul său în matca sa firească, adică recunoscând fundamentul conceptual în teoria dreptului la critică. Mai apoi, în interiorul acestei teorii, nulitatea este un instrument alocat destinatarilor protejați de legiuitor pentru ca aceștia să nu fie „dezarmați” în fața efectelor actului ilegal.

Configurarea instrumentelor am propus-o a se face *de lege ferenda* pornind de la constatarea judicioasă a Prof. Lucian Bojin, precum că, prin modul de formare, actul de drept

societar se aseamăna actului administrativ, iar acțiunea societară în nulitate ar trebui regândită după modelul acțiunii în nulitate din contenciosul administrativ.

Dar, valorificarea acestei teorii am făcut-o doar în mod limitat. Adică, spre deosebire de soluția din contenciosul administrativ, credem că acțiunea societară trebuie limitată exclusiv la elementele formale ale procedurii AGA, urmând ca acestea să poată parcurge un filtru rapid de legalitate, iar acțiunea să fie un instrument accesibil exclusiv actorilor din ordinea juridică interioară.

Pentru că această acțiune societară ar avea un domeniu semnificativ restrâns comparativ cu soluția legislativă actuală, adică nu ar putea fi utilizată pentru invocarea unor motive ce țin de elementele substanțiale de legalitate ale actului intern adoptat, acțiunea ar trebui să aibă una pereche care să permită atacarea actelor nelegale generate în ordinea juridică interioară pentru orice alte cauze de nelegalitate decât cele care fac obiectul acțiunii societare. Prin derogare de la regimul nulității din dreptul civil al obligațiilor, am argumentat prin recursul la dreptul comparat, în special soluția din dreptul italian care se suprapune cu aceea din art. 1.933 C.civ., că această acțiune ar trebui concepută ca un instrument accesibil în mod restrictiv, adică pentru un interval limitat de timp și cu o modulare semnificativă a subiectelor de sezină.

Chiar și așa, această acțiune poate fi accesibilă și terților pentru că aceștia niciodată nu ar fi putut fi prejudiciați de iregularitățile unei proceduri la care nu erau îndreptățiți prin ipoteză să participe, dar ar fi putut fi afectat de efectele actului adoptat în condiții de nelegalitate substanțială.

Utilizând metodele de cercetare documentară, istorică, precum și recursul la dreptul comparat, credem că am propus o corelare legislativă în acord cu substanța incontestabilă a materiei nulității actelor interne, dominată de teoria dreptului la critică și în interiorul căreia aparițiile teoriei romaniste (bartoliste) au avut efectul celulelor maligne asupra integrității organismului biologic.

Însă, prin raportare la întrebarea de cercetare, credem că domeniul nulității actelor interne ale persoanelor juridice de drept privat este prin excelență teritoriul dominat de teoria nulității ca drept la critică pentru argumentele înșiruite anterior, iar prin soluțiile *de lege ferenda* propuse se asigură recâștigarea unității conceptuale a materiei, oferindu-se instrumente echilibrate tuturor persoanelor care ar fi potențial afectate de emiterea nelegală a unui act intern al persoanei juridice de drept privat.

D. DEMONSTRATIA ÎN MATERIA CONTRACTELOR DIN SFERA PERSOANE JURIDICE

Rezultatele cercetării noastre din materia contractului civil nu pot începe fără a semnala de la bun început particularitățile spectaculoase ale efectelor nulității, ale regimului juridic și ale cauzelor de nulitate în ceea ce privește contractul de societate. Am punctat deja faptul că instituția nulității contractului de societate este instituția pereche a nulității persoanei juridice, iar complementaritatea celor două vine să acopere întreaga problematică legată de iregularitățile înființării persoanelor juridice de drept privat întocmai cu dualitatea ființei juridice a acestora: instituție și contract.

Dar organicitatea soluțiilor s-a obținut prin extragerea completă a contractului de societate de sub zodia teoriei romaniste (bartoliste) a nulității. Soluțiile C.civ. cu privire la efectele nulității se desprind de triada principiilor efectelor nulității contractului, iar regimul juridic al nulității este unul favorabil salvagădării existenței acestuia prin limitarea

instrumentarului juridic de atacare în justiție, inclusiv prin instituirea regulii prescriptibilității până și a acțiunii în constatarea nulității absolute.

Totodată, reglementarea nulității parțiale în dreptul românesc pentru ipoteza particulară a contractelor plurilaterale a venit cu provocarea soluționării în ceea ce privește contractul de societate a raportului dintre nulitatea parțială a acestuia și corelațiile necesare cu instituția nulității persoanei juridice. Avansul științific propus din această perspectivă constă în demonstrația faptului că, în vreme ce nulitatea totală a contractului de societate este supusă efectelor corelate cu cele ale instituției nulității persoanei juridice, nulitatea parțială este practic reglementată de triada principiilor efectelor nulității din dreptul civil al obligațiilor, permițând o mică interferență în această materie a teoriei romaniste (bartoliste a nulității).

În materia celorlalte contracte civile, atunci când persoana juridică de drept privat are calitatea de parte a acestora am demonstrat că domeniul nulității este amplu reconfigurat sub impactul ideologiei Repräsentationstheorie. Aceasta se prezintă drept o tehnică extrem de utilă de separare a evenimentelor ordinilor juridice pe care le delimitează personalitatea juridică, circuitul civil preluând din ordinea juridică interioară doar imaginea acesteia, doar holograma evenimentelor petrecute în ordinea juridică interioară și pornind de la premisa că holograma, aparența, corespunde unei stări de drept.

Instrumentul care proiectează această imagine este puterea specială de administrare a organului de administrare. Despre aceasta am demonstrat că se delimitează ca ipoteze și modalitate de funcționare de ipotezele *falsus procurator* și de depășire a puterii de administrare în general astfel cum a fost configurată în art. 1.309 C.civ. Sistemul art. 218 C.civ. inversează regula și excepția prin comparație cu cel al art. 1.309 C.civ. pornind de la instrumentul cu funcție de procură, respectiv numirea unei anumite persoane în calitatea de organ de administrare al subiectului de drept.

Ideologia Repräsentationstheorie aplicată puterii de reprezentare a organului de administrare, astfel cum acesta este definit de către art. 209 C.civ., a eliminat din câmpul nulității contractului aproape întreaga problematică legată de generarea și exteriorizarea voinței juridice de către subiectul colectiv de drept. Sancțiunea predilectă, atunci când totuși se aplică, a devenit inopozabilitatea contractului pentru persoana juridică reprezentată.

Chiar dacă diferența poate părea irelevantă din perspectiva reprezentatului, privind ansamblul circuitului civil, sancțiunea inopozabilității este una care protejează securitatea dinamică a circuitului civil mai mult decât nulitatea care, în ipotezele de nulitate absolută, vine însoțită de sarabanda efectelor drastice ale nulității și regimului juridic relaxat concepute de art. 1.247 C.civ., în lumina teoriei romaniste (bartoliste) a nulității.

Am demonstrat că și elementul general esențial al contractului reprezentat de către cauză își menține utilitatea concretă atunci când unul dintre contractanți este o persoană juridică. Dualitatea voinței juridice se manifestă în sfera interioară a subiectului colectiv de drept ca o posibilă delimitare de competențe. Chiar dacă un număr mare de forme societare alocă aceluiași organ competența de generare și de exteriorizare a voinței juridice, simpla posibilitate de disociere a acestei competențe demonstrează că regula este aceea conform căreia fiecareia dintre elementele juridice care formează voința juridică îi corespunde o competență a unui organ intern.

Când organe diferite exercită aceste competențe, devin manifeste, pe de o parte, resorturile ideologiei Repräsentationstheorie, cu tot ce decurge din aceasta, inclusiv opozabilitatea actului pentru reprezentat în cazul depășirii limitelor puterii de reprezentare.

În legătură cu limitele puterii de reprezentare, am definit acest concept indicând ipotezele concrete în care credem că suntem în prezența unei limite a puterii de reprezentare.

Cea mai importantă dintre constatări credem că este aceea potrivit căreia voința juridică internă este în sine o limită a puterii de reprezentare, iar încheierea contractului cu depășirea, nesocotirea sau sfidarea voinței interne dată în competența unui alt organ face ca actul să fie, în principiu, opozabil persoanei juridice reprezentate, fiind totodată exclusă orice eventuală aplicare a sancțiunii nulității.

Abia reaua-credință a terțului cocontractant, înțeleasă ca o cunoaștere a depășirii puterii de reprezentare de către organul de administrare permite persoanei juridice reprezentate să se prevaleze de sancțiunea inopozabilității. În acest registru se include și îndelungata controversă privind regimul sancționatoriu al nesocotirii dispozițiilor art. 153²² LSC. Depășirea voluntară sau involuntară a puterii de reprezentare de către organul de administrare face ca actul să fie valabil și opozabil persoanei juridice reprezentate, cu excepția ipotezei în care terțul a fost conștient de depășirea puterii de reprezentare, caz în care actul este inopozabil persoanei juridice reprezentate.

Într-un alt registru, am demonstrat că frauda săvârșită împotriva persoanei juridice de către organul său de administrare în conivență cu terțul cocontractant primește o sancțiune juridică îmblânzită, aceea reglementată de către art. 215 C.civ., situația fiind asimilată unui conflict de interese și sancționabilă cu nulitate relativă.

Toate aceste modelări ale regimului sancționatoriu aplicabil contractelor încheiate de către persoane juridice vizează particularități care își găsesc originea în ordinea juridică interioară și în mecanismele de partajare a competențelor între organele persoanei juridice. Instrumentele utilizate de către legiuitor au fost destinate consolidării separației ordinilor juridice și împiedicării revărsării tensiunilor interne asupra circuitului civil și a împiedicării contestării valabilității contractelor încheiate de către persoana juridică pentru motive ce țin de tensiuni existente în ordinea juridică interioară.

Din aceste considerente, nesocotirea condițiilor esențiale ale contractului civil sub toate celelalte aspecte, adică delimitându-se de orice problematică provenită din ordinea juridică interioară, va produce consecințele juridice ale nulității contractului civil în conformitate cu principiile enunțate în art. 1.247 C.civ. – 1,248 C.civ., adică sub umbrela teoriei romaniste (bartoliste) a nulității, inclusiv în ceea ce privește nevalabilitatea sau vicierea consimțământului, inexistența sau caracterul ilicit sau imoral al cauzei, precum și în ceea ce privește problemele legate de capacitatea de folosință a subiectului colectiv de drept.

Credem că rezultatele cercetării noastre în domeniul nulității contractului având ca parte o persoană juridică de drept privat au zdrobit concepția potrivit căreia există un monopol al teoriei romaniste (bartoliste) a nulității în dreptul român. Până și materia propriu-zisă a contractelor speciale a fost configurată parțial în lumina teoriei romaniste a nulității, referindu-ne la contractul de societate.

Celelalte instrumente și metode utilizate de către legiuitor au menirea unei sistematice încorsetări a teoriei romaniste (bartoliste) a nulității pentru că fundamentele acesteia sunt incompatibile cu ordinea juridică interioară a unui subiect colectiv de drept. Ideologia Repräsentationstheorie se potentează cu adevărat abia în complementaritate cu teoria romanistă (bartolistă) a nulității pe care o atenuază extrăgând din domeniul nulității majoritatea problemelor controversate generate în circuitul civil de specificul funcționării persoanelor juridice de drept privat.

E. CONCLUZII

În concluzie, răspunsul la întrebarea de cercetare este acela că sistemul monist de drept civil românesc nu poate sub nicio formă să fie gândit sub monopolul teoriei romaniste (bartoliste) despre nulitate.

În domeniul legalității înființării persoanei juridice, am demonstrat că nevoia securității dinamice a circuitului civil s-a fundamentat pe premisa recunoașterii participării efective la circuitului civil a subiectului de drept înființat nelegal. În timp, această nevoie a condus la apariția a două sancțiuni juridice care operează în tandem, fiind totuși net delimitate.

În vreme ce nulitatea persoanei juridice de drept privat repudiază fundamentele teoriei romaniste (bartoliste) a nulității și își construiește fibra prin asemănare cu fundamentele teoriei dreptului la critică, nulitatea contractului de societate este o instituție construită în sistemul C.civ. tocmai pe tiparul teoriei nulității ca drept la critică și este o aplicație rebelă a acestei teorii în interiorul teoriei principale a nulității configurate prin dispozițiile art. 1.247 – 1.248 C.civ.

În domeniul nulității actelor interne ale organelor persoanei juridice de drept privat, teoria fundamentală nu poate fi decât aceea a nulității ca drept la critică. Denaturările legislative ale fibrei instituției au fost denunțate ca atare și am propus *de lege ferenda* soluții care să asaneze tensiunile sistemice existente în prezent.

În fine, în domeniul dreptului civil al contractelor, participarea la circuitul civil a persoanei juridice de drept privat a demonstrat apariția unor riscuri exagerate pentru securitatea circuitului civil. Teoria romanistă (bartolistă), prin efectele și regimul ei deosebit de energetic, a fost temperată de reconfigurarea substanțială a regimului sancționatoriu al iregularităților susceptibile să provină din ordinea juridică interioară a persoanei juridice.

Toate acestea ne demonstrează că sistemul de drept românesc nu este unul construit în conformitate cu o unică teorie despre nulitate, ci pe complementaritatea dintre teoria romanistă (bartolistă) și teoria dreptului la critică.

Acceptarea acestei realități credem că va permite în viitor: (1) legiferarea meticuloasă pornind de la stabilirea cu prioritate a câmpului teoretic în care se plasează o anumită problemă, (2) adaptarea treptată a gândirii juridice și a cercetării științifice la premisa unor soluții complementare provenite din nevoile tehnice diferite și (3) soluționarea de către practica dreptului, mai precis de către instanțele judecătorești a fiecărei probleme litigioase în acord cu fundamentul teoretic care îi este specific și cu evitarea subterfugiilor sau a forțarilor conceptuale.

Cea mai frumoasă îngemănare a celor două soluții credem că o regăsim în reglementarea contractului de societate și care este proba certă a dualității sistemului nulității în dreptul românesc. Aidoma reprezentării grafice a conceptului yin-yang, nulitatea contractului de societate se fundamentează pe principiile teoriei dreptului la critică, dar în această parte delimitată de teoria romanistă (bartolistă) apare un mic punct ca expresie a teoriei romaniste (bartoliste) – nulitatea parțială a contractului de societate.